Marek MOCEK*

ANALIZA WAHAŃ KONIUNKTURALNYCH NA POLSKIM RYNKU USŁUG UBEZPIECZENIOWYCH W ŚWIETLE BADAŃ METODĄ TESTU KONIUNKTURY

Do grupy metod pozwalających na systematyczne i szybkie wzbogacanie i uzupełnianie wiedzy o sytuacji gospodarczej kraju czy też o konkretnym sektorze, należy metoda testu koniunktury. Zmiany zachodzące w ostatnich latach – przede wszystkim wzrost konkurencji – wymuszają na menedżerach przedsiębiorstw coraz szybsze podejmowanie decyzji, przy jednocześnie coraz większym poziomie niepewności, a nawet ryzyka. Kluczową sprawą dla tworzenia przewagi konkurencyjnej i długoterminowego rozwoju każdej firmy staje się zatem znajomość bieżącej i przyszłej koniunktury, również w jednym z najszybciej rozwijających się sektorów w Polsce – sektorze usług ubezpieczeniowych. Najważniejsze - w opinii menedżerów instytucji finansowych – zalety metody testu koniunktury[1], tj. otrzymywanie (przez osoby biorące udział w badaniach) syntetycznej informacji o tendencjach na swoim rynku i jego segmentach, ich wykorzystywanie w procesie podejmowania decyzji, a ponadto prostota badań przeprowadzanych tą metodą, ich cykliczność oraz kompleksowość, wskazują na jej dużą przydatność w obecnej rzeczywistości gospodarczej.

Powyższe względy w głównej mierze implikują dwa wiodące cele niniejszego artykułu. Pierwszym jest zaprezentowanie metodologii badań, prowadzonych metodą testu koniunktury na rynku ubezpieczeniowym w Polsce. Zasadniczym celem jest natomiast analiza cech morfologicznych wahań koniunkturalnych, występujących na rynku usług ubezpieczeniowych w świetle wyników badań empirycznych realizowanych z zastosowaniem wymienionej metody.

---

* Dr Marek Mocek, Katedra Badań Marketingowych, Akademia Ekonomiczna w Poznaniu.

[1] *Rynek usług finansowych w Polsce w latach 1990-2001. Diagnozowanie i prognozowanie koniunktury*, red. J. Garczarczyk, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Poznaniu, Poznań 2003, s. 134.

Metoda testu koniunktury w badaniach rynku

Test koniunktury jest metodą badania rynku, której początki stosowania datuje się na lata dwudzieste XX wieku w Stanach Zjednoczonych, a w Europie Zachodniej systematyczne badania tą metodą zapoczątkowano w 1949 roku w niemieckim instytucie IFO w Monachium[2]. Natomiast w Polsce do rozwoju metodologii oraz wykorzystywania metody testu koniunktury istotny wkład wniosły w szczególności Akademia Ekonomiczna w Poznaniu, Instytut Rozwoju Gospodarczego SGH w Warszawie oraz Główny Urząd Statystyczny w Warszawie[3].

W metodzie testu koniunktury na podstawie ocen jakościowych (bez posługiwania się liczbami) charakteryzuje się aktualną sytuację rynkową, a także uzyskiwane są krótkookresowe prognozy, dotyczące kształtowania się procesów i zjawisk rynkowych. Jako że wykorzystywane w metodzie źródło informacji ma charakter pierwotny, dane o zachodzących zmianach pozyskuje się bezpośrednio w przedsiębiorstwach (rzadziej test koniunktury przeprowadza się w gospodarstwach domowych) w formie wywiadu lub ankiety. Oceny aktualnej koniunktury i jej prognozy odnosi się do bezpośrednio poprzedzających okresów lub analogicznych okresów roku poprzedniego, narzędziem zaś pomiaru jest kwestionariusz, zawierający pytania o podstawowe, symptomatyczne dla danego rynku wielkości ekonomiczne – popyt, podaż, ceny, zapasy, zatrudnienie, źródła finansowania działalności, w tym również o dane nieobjęte sprawozdawczością statystyczną. Pewnym mankamentem tej jakościowej metody jest subiektywny charakter odpowiedzi menedżerów, a także – z racji konieczności opierania się na długich szeregach czasowych (danych zbieranych zazwyczaj miesięcznie lub kwartalnie) – relatywnie wysokie koszty badań[4].

Proces opracowywania danych wiąże się z wyznaczeniem prostych i złożonych wskaźników koniunktury, które przyjmują wartości z przedziału od –100 (spadek, pogorszenie, zła koniunktura) do +100 (wzrost, poprawa, dobra koniunktura). Wskaźniki proste dotyczą poszczególnych wielkości bądź kategorii poddawanych ocenie, a na ich podstawie wyznacza się wskaźniki złożone o różnej konstrukcji[5].

---

[2] W połowie lat dziewięćdziesiątych metodę testu koniunktury wykorzystywano w ponad 300 cyklicznych badaniach realizowanych w 55 krajach świata. Szacuje się też, że w tym czasie tylko w krajach Unii Europejskiej każdego miesiąca w badaniach testem koniunktury uczestniczyło ponad 50 tys. firm. Zob. M. Bieć, *Test koniunktury. Metody, techniki, doświadczenia*, SGH, Warszawa 1996, s. 22.

[3] J. Garczarczyk, R. Matusewicz, M. Mocek, *Koniunktura na rynku bankowym i ubezpieczeniowym w Polsce*, Akademia Ekonomiczna w Poznaniu, Poznań 2001, s. 38-40.

[4] Szerzej na temat zalet i wad metody m.in. w: D. Hübner, M. Lubiński, W. Małecki, Z. Matkowski, *Koniunktura gospodarcza*, PWE, Warszawa 1994, s. 235 i n.; J. Garczarczyk, R. Matusewicz, M. Mocek, op.cit., s. 41-42; M. Lubiński, *Analiza koniunktury i badanie rynków*, Dom Wydawniczy ELIPSA, Warszawa 2002, s. 248 i n.

[5] Więcej o rodzajach wskaźników koniunktury i ich budowie m.in.: R. Barczyk, Z. Kowalczyk, *Metody badania koniunktury gospodarczej*, PWN, Warszawa-Poznań 1993, s. 70 i n.;

Metodologia badań sytuacji na rynku ubezpieczeniowym metodą testu koniunktury

Badania metodą testu koniunktury na rynku usług finansowych – bankowych i ubezpieczeniowych – zostały zapoczątkowane w Polsce, a być może też i w Europie przez Katedrę Badań Marketingowych (wcześniej pod nazwą: Katedra Badań Rynku i Usług) Akademii Ekonomicznej w Poznaniu wraz z Zakładem Badań Marketingowych INFOMARKT w Poznaniu[6]. Badania rynku ubezpieczeniowego prowadzone są co kwartał, nieprzerwanie od II kwartału 1993 roku (w przypadku rynku bankowego – od II kwartału 1992 roku). Badaną populację stanowią centrale i oddziały (inspektoraty) zakładów ubezpieczeń, prowadzących działalność operacyjną w Polsce.

Cokwartalne badania mają zasięg ogólnopolski i są realizowane na próbie liczącej 400-450 jednostek. W doborze jednostek do próby zastosowano dobór warstwowy. Warstwy wyodrębniono według czterech kryteriów: rodzaju oferowanych ubezpieczeń, wartości kapitału akcyjnego i udziału w rynku oraz regionu na terenie którego znajduje się badana jednostka. Wyróżniono zatem zakłady oferujące ubezpieczenia typu life i non-life, a wśród nich duże, średnie i małe zakłady ubezpieczeń. Z kolei w ramach kryterium przestrzennego zakłady podzielono na pięć regionów: pomorski, centralny, wielkopolski, południowy i wschodni.

Informacje od wylosowanych do próby jednostek pozyskuje się ankietą pocztową. Kwestionariusze testu koniunktury są rozsyłane około dwa tygodnie przed upływem każdego kwartału. W celu zwiększenia zwrotności kwestionariuszy pod koniec kwartału wysyła się do jednostek, które nie odesłały kwestionariusza, pismo monitujące. Uzyskiwana zwrotność wynosi 40-50%. Wynik ten należy uznać za korzystny, biorąc pod uwagę dość niestabilną sytuację, typową dla okresu transformacji gospodarczej (duża rotacja kadr menedżerskich, upadłości, przekształcenia własnościowe oraz fuzje zakładów ubezpieczeń).

Dążąc do wzrostu zwrotności wypełnionych kwestionariuszy, menedżerom, którzy uczestniczą w badaniu, zapewnia się dostęp do wyników badań – wysyłając im po zakończonym kwartale syntetyczne opracowanie oraz udostępniając wyniki na stronach internetowych. Ponadto wylosowani uczestnicy panelu zapraszani są na organizowane cyklicznie przez Katedrę Badań Marketingowych konferencje naukowe, poświęcone problematyce związanej z rynkami finansowymi. Przewiduje się także

---

M. Bieć, op.cit. s. 97 i n.; Z. Matkowski, *Złożone wskaźniki koniunktury dla gospodarki polskiej oparte na wynikach badań ankietowych*, w: *Koniunktura gospodarcza w Polsce*, SGH, Warszawa 1999, s. 141 i n.

[6] Badania te realizowane były początkowo przez Zakład Badań Marketingowych INFOMARKT, a następnie przez Katedrę Badań Marketingowych Akademii Ekonomicznej w Poznaniu w ramach projektów badawczych KBN nr 1 H02D 001 16 oraz 2 H02C 086 24.

pewne modyfikacje w zakresie realizowanych badań, dotyczące m.in. dostosowania kwestionariusza badania koniunktury do ogólnych zaleceń Unii Europejskiej czy też równoległego wykorzystywania internetu w przeprowadzaniu badań.

Narzędziem pomiarowym wykorzystywanym w badaniu koniunktury na rynku ubezpieczeniowym jest kwestionariusz testu koniunktury. Jego cechą charakterystyczną jest stosowanie pięciostopniowej skali odpowiedzi: silny spadek, niewielki spadek, bez zmian, niewielki wzrost, silny wzrost (lub pogorszenie, niewielkie pogorszenie, bez zmian, niewielka poprawa, znaczna poprawa). Oceny i prognozy dokonywane są poprzez porównywanie z analogicznym kwartałem sprzed roku, a nie poprzednim kwartałem, co ma na celu wyeliminowanie wpływu sezonowości, bez konieczności stosowania później metod analitycznych, oczyszczających wyniki empiryczne z wahań sezonowych.

Kwestionariusz składa się z dwóch części:

- ogólna ocena i prognoza sytuacji (dotycząca działalności badanej jednostki),
- szczegółowa ocena i prognoza sytuacji (pytania dotyczące poszczególnych usług ubezpieczeniowych oferowanych w badanej jednostce).

W pierwszej części kwestionariusza kierowanego do zakładów ubezpieczeń zamieszczono pytania, dotyczące zmian ogólnych wielkości, opisujących sytuację w badanej placówce ubezpieczeniowej. Charakteryzują one zmiany zaobserwowane (oraz przewidywane) w badanej jednostce w zakresie: ogólnej sytuacji finansowej, liczby świadczonych usług, liczby obsłużonych klientów, liczby zawartych ubezpieczeń, wartości pozyskanych składek, liczby szkód, wartości wypłaconych odszkodowań, liczby klientów rezygnujących z płacenia kolejnych rat składki, wskaźnika szkodowości i liczby oferowanych rodzajów ubezpieczeń.

W drugiej części zawarto pytania szczegółowe, dotyczące poszczególnych rodzajów produktów oferowanych przez zakłady ubezpieczeń. Kategoriami, które oceniano i prognozowano, były takie wielkości, jak: wartość pozyskanej składki, stopa składki, liczba szkód, wartość odszkodowań. Dla celów badania usługi ubezpieczeniowe podzielono na grupy i podgrupy w następujący sposób:

- ubezpieczenia na życie (w tym 5 podgrup),
- ubezpieczenia osobowe (w tym 4 podgrupy),
- ubezpieczenia majątkowe ogółem (w tym 6 podgrup),
- ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej (w tym 4 podgrupy),
- ubezpieczenia finansowe (w tym 3 podgrupy).

W trakcie opracowywania zebranych danych wyznacza się wskaźniki proste i złożone koniunktury. Wskaźniki proste dotyczą poszczególnych kategorii oraz rodzajów usług ubezpieczeniowych. Ponadto wyznacza się na podstawie uzyskanych sald koniunktury wskaźniki złożone, poczynając od wskaźników klimatu koniunkturalnego po wskaźniki odczuć ekonomicznych.

Syntetyczną ocenę koniunktury na rynku usług ubezpieczeniowych prezentuje ogólny wskaźnik – Poznański Indeks Koniunktury Ubezpieczeniowej PIKU. Jest on

średnią arytmetyczną ważoną 10 prostych wskaźników koniunktury, w tym 5 diagnostycznych oraz 5 prognostycznych.

Wartość PIKU wyznacza się według następującej formuły:

$$\text{PIKU} = \frac{OWS + OPS + (-OWO) + (-OLR) + OSF + PPU + PLS + PNK + (-PWS) + PSF}{10},$$

gdzie:

OWS – saldo liczby usług w okresie *i*,
OPS – saldo wartości pozyskanej składki w okresie *i*,
OWO – saldo wartości wypłaconych odszkodowań w okresie *i*,
OLR – saldo liczby klientów rezygnujących w okresie *i*,
OSF – saldo sytuacji finansowej w okresie *i*,
PPU – saldo prognozy popytu w okresie $i + 1$,
PLS – saldo prognozy liczby usług w okresie $i + 1$,
PNK – saldo prognozy liczby nowych klientów w okresie $i + 1$,
PWS – saldo prognozy wskaźnika szkodowości w okresie $i + 1$,
PSF – saldo prognozy sytuacji finansowej w okresie $i + 1$.

Wskaźnik syntetyczny PIKU wyznacza się dla: całego rynku ubezpieczeniowego, rynku ubezpieczeń życiowych i majątkowych, grup zakładów ubezpieczeń według ich wielkości (duże, średnie i małe) oraz pięciu regionów.

Analizę uzyskanych wyników prowadzi się zarówno w ujęciu statystycznym (kwartalnym), jak i dynamicznym (wieloletnim). Pełne wyniki badań publikowane są w postaci cokwartalnych biuletynów, a ich synteza upowszechniana jest w formie cokwartalnej informacji o sytuacji na rynku usług ubezpieczeniowych.

Analiza wahań koniunktury na rynku ubezpieczeniowym w latach 1993–2005

Ocena wahań koniunktury według grup usług

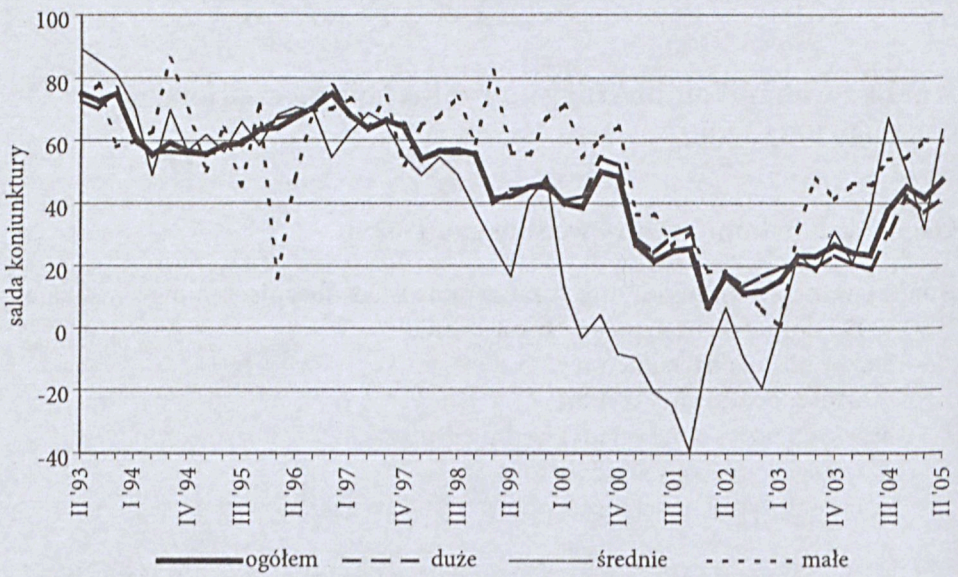
Analiza wahań koniunkturalnych na rynku usług ubezpieczeniowych w latach 1993–2005 dotyczyła następujących kategorii:

- liczby obsłużonych klientów,
- wartości pozyskanej składki,
- wartości pozyskanej składki według grup zakładów ubezpieczeń,
- wartości wypłaconych odszkodowań,
- wartości wypłaconych odszkodowań według zakładów ubezpieczeń.

Liczba obsłużonych klientów. Dynamika przyrostu liczby obsłużonych przez zakłady ubezpieczeń klientów była do końca 1996 roku wysoka (salda koniunk-

tury do +52), w dalszym natomiast okresie systematycznie malejąca. W ostatnich 47 kwartałach można wyodrębnić sześć faz rozwojowych, trzy fazy o przyrostach progresywnych (łącznie 28 kwartałów) i trzy o przyrostach degresywnych (19 kwartałów). Po krótkim wzroście na początku 1993 roku w dalszych trzech kwartałach odnotowano silne zmniejszenie tempa wzrostu liczby klientów (spadek salda aż o 23 punkty), co być może było konsekwencją upadku WESTY. Od połowy 1994 roku nastąpił najbardziej korzystny okres w całym dziesięcioleciu, albowiem dynamika przyrostu klientów systematycznie rosła (przyrost salda o 28 punktów). Niestety od początku 1997 roku zakłady ubezpieczeń odnotowały dość nieregularnie malejące tempo wzrostu obsłużonych klientów. Ta wyraźnie spadkowa tendencja (spadek salda o 31 punktów) została zahamowana dopiero na początku 1999 roku, kiedy na rynku ubezpieczeniowym przez sześć kwartałów występowało ponownie rosnące tempo wzrostu liczby obsłużonych klientów. Niestety następne sześć kwartałów to gwałtowny spadek tempa przyrostu klientów (spadek salda aż o 37 punktów), w rezultacie czego dynamika wzrostu była w I kwartale 2002 roku najniższa w całym analizowanym okresie. Od tego momentu aż po początek 2005 roku odnotowywana jest systematycznie rosnąca, chociaż nieregularnie, dynamika przyrostu klientów zakładów ubezpieczeń (przyrost salda o 35 punktów).

Wartość pozyskanej składki. W ostatnich trzynastu latach tempo przyrostu pozyskanej przez zakłady ubezpieczeń składki było wysokie, chociaż w miarę upływu czasu malejące, co świadczy o relatywnym pogarszaniu się koniunktury. Am-

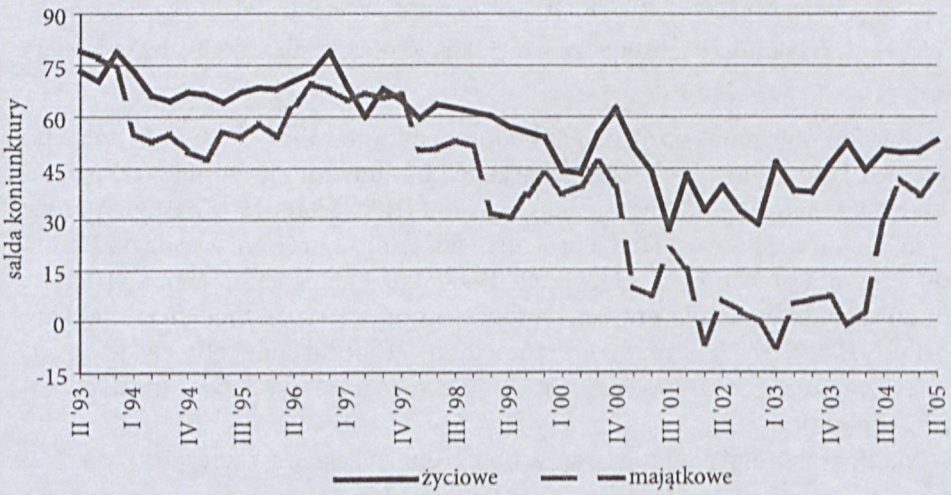
Wykres 1. Wartość pozyskanej składki według grup zakładów ubezpieczeń

plituda wahań koniunktury była wysoka, stąd salda koniunktury zamykały się przedziałem od +7 do +78. W całym analizowanym okresie można wyodrębnić sześć faz rozwojowych, trzy z rosnącym (łącznie 28 kwartałów) oraz trzy z malejącym (19 kwartałów) tempem wzrostu pozyskanej składki. Należy podkreślić, że tempo zmian w fazach spadkowych było wyraźnie wyższe niż w fazach wzrostowych; stąd po upływie 47 kwartałów saldo koniunktury było o 38 punktów niższe niż na początku 1993 roku.

Powyższe zmiany w pozyskiwaniu przez zakłady ubezpieczeń składki były wypadkową różnych tendencji, jakie występowały w zakresie poszczególnych rodzajów ubezpieczeń. Odmienne były bowiem ich fazy wzrostu i spadku, czas trwania tych faz, tempo przyrostu składki, a także amplituda wahań. Zdecydowanie wyższe, i to w całym analizowanym okresie, było tempo przyrostu składki w zakładach ubezpieczeń na życie (dział I; salda z przedziału od +27 do +79) niż zakładach ubezpieczeń majątkowych (dział II; salda od –8 do +79). Równocześnie koniunktura w zakresie ubezpieczeń na życie była zdecydowanie bardziej stabilna (amplituda wahań 52 punkty) niż w przypadku ubezpieczeń majątkowych (87 punktów).

Mimo że w ciągu ostatnich 47 kwartałów malejące tempo przyrostu składki występowało we wszystkich typach zakładów, to jednak spadek salda koniunktury był niższy w ubezpieczeniach na życie (o 23 punkty) niż w ubezpieczeniach majątkowych (o 42 punkty). Powyższe dane świadczą, że w zakresie pozyskanej składki wyraźnie lepsza była w ostatnich trzynastu latach koniunktura na rynku ubezpieczeń życiowych niż majątkowych.

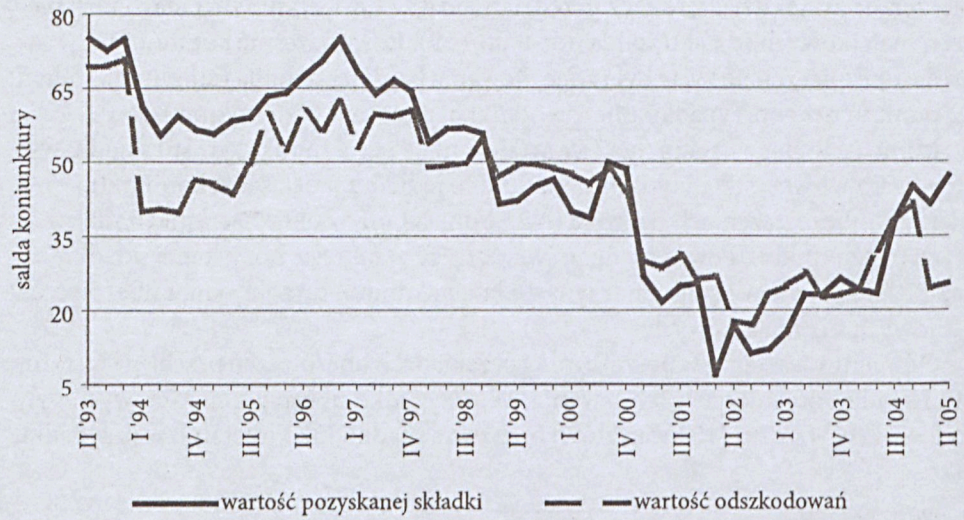
Odmienny jest także w poszczególnych zakładach ubezpieczeń przebieg faz wzrostu i spadku oraz długość ich trwania. W przypadku ubezpieczeń życiowych były to dwie fazy wzrostu (15 kwartałów) oraz dwie spadku (32 kwartały), w przypadku

Wykres 2. Wartość pozyskanej składki według rodzajów zakładów ubezpieczeń

zaś ubezpieczeń majątkowych trzy fazy wzrostu (łącznie 11 kwartałów) oraz trzy spadku (aż 36 kwartałów).

Wartość wypłaconych odszkodowań. Dynamika wzrostu odszkodowań była w początkowym okresie wysoka, z wyraźną tendencją spadkową po 1997 roku. Stąd też po trzynastu latach saldo koniunktury było o 46 punktów niższe niż na początku 1993 roku. O ile tempo przyrostu odszkodowań do roku 1999 było niższe niż przyrostu zebranej składki, o tyle w okresie późniejszym odszkodowania rosły z reguły szybciej niż składka. W analizowanym okresie można wyodrębnić cztery fazy rozwojowe, dwie z rosnącym (23 kwartały) i dwie z malejącym tempem wzrostu (łącznie 24 kwartały).

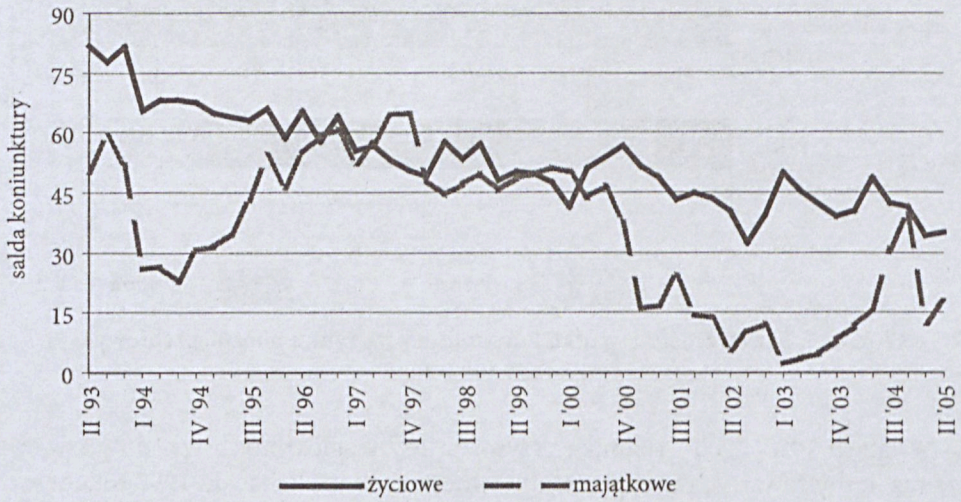

Wykres 3. Dynamika wzrostu pozyskanej składki oraz wypłaconych odszkodowań

Najwyższą dynamikę wzrostu odszkodowań odnotowano w roku 1993 (salda powyżej +70), po czym w kolejnych kwartałach gwałtownie się zmniejszała (spadek salda aż o ponad 30 punktów). Jednakże już od III kwartału 1994 nastąpił ponowny i to długotrwały wzrost tempa przyrostu odszkodowań (wzrost salda o 21 punktów), zahamowany dopiero w I kwartale 1997 roku. Od tego momentu do III kwartału 2002 roku dynamika przyrostu odszkodowań wykazuje tendencję spadkową (spadek salda o aż 75 punktów). Przez ostatnie 10 kwartałów obserwuje się systematycznie rosnące tempo przyrostu wypłaconych odszkodowań (przyrost salda o 24 punkty).

Cykl koniunktury odszkodowań w obu grupach zakładów ubezpieczeń kształtował się w ostatnich trzynastu latach wyraźnie odmiennie. W przypadku bowiem zakładów ubezpieczeń życiowych kwartalna dynamika przyrostu odszkodowań

była w całym analizowanym okresie zdecydowanie wyższa (salda od +33 do +82) niż w zakładach ubezpieczeń majątkowych (salda od +2 do +61). Równocześnie, podczas gdy ubezpieczenia na życie charakteryzowały się bardziej jednostajnym, ale niezbyt silnym spadkiem tempa wzrostu odszkodowań, to w ubezpieczeniach majątkowych dominowały nieregularne i dość silne przyspieszenia i spowolnienia wzrostu odszkodowań. W rezultacie tych tendencji po 47 kwartałach salda koniunktury były w obu grupach zakładów ubezpieczeń niższe niż w 1993 roku.

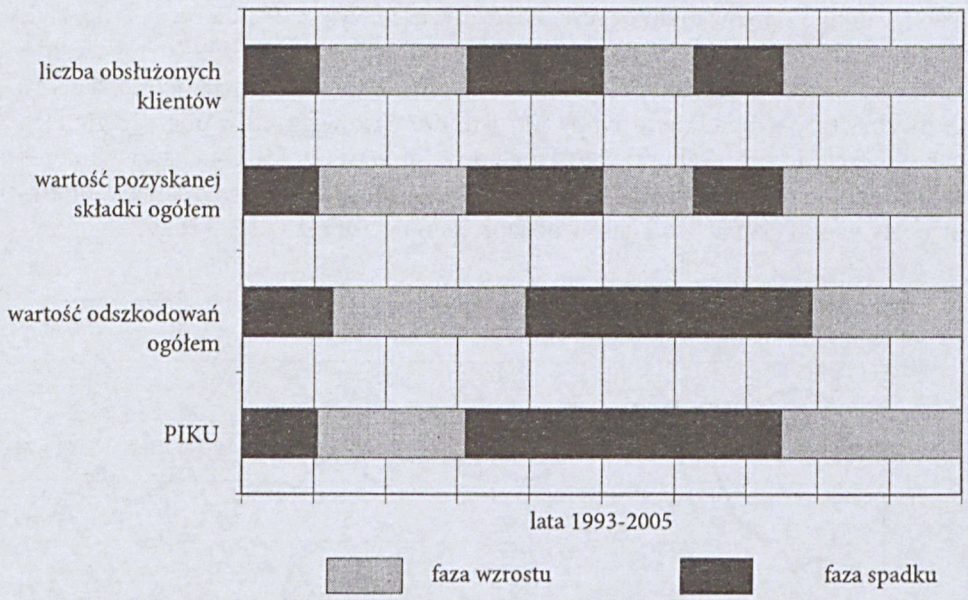

Wykres 4. Wartość odszkodowań według rodzajów zakładów ubezpieczeń

Odmienna była również liczba faz rozwojowych i długość ich trwania. W zakładach ubezpieczeń życiowych wystąpiła jedynie jedna faza spadkowa (aż 34 kwartały) oraz faza stabilizacji (13 kwartałów). Z kolei w przypadku zakładów ubezpieczeń majątkowych odnotowano dwie fazy wzrostowe (21 kwartałów) i dwie spadkowe (15 kwartałów) oraz jedną stabilizacji (11 kwartałów).

Ogólna ocena wahań koniunkturalnych

Tempo rozwoju sektora ubezpieczeniowego w Polsce w latach 1993–2005 było zróżnicowane w czasie. Wyraźnie lepsza koniunktura była do 1997 roku (przeważają okresy z rosnącym tempem wzrostu) niż w okresie późniejszym (więcej okresów i dłuższych z malejącym tempem wzrostu). W ciągu ostatnich trzynastu latach z reguły więcej było faz spadku niż wzrostu, a dynamika wzrostu była istotnie mniejsza niż dynamika spadku. Stąd na koniec analizowanego okresu tempo wzrostu rynku ubezpieczeniowego było wyraźnie niższe niż na początku. Oznacza to relatywne pogorszenie koniunktury w sektorze ubezpieczeniowym.

Wykres 5. Fazy wzrostu i spadku koniunktury na rynku ubezpieczeniowym w latach 1993-2005

W latach 1993-2005 dynamika przyrostu liczby zgłoszonych szkód była wyższa niż liczby zawartych ubezpieczeń. Równocześnie w okresie do 1997 roku tempo przyrostu pozyskanej przez zakłady ubezpieczeń składki było wyższe niż wypłaconych odszkodowań, w późniejszym zaś okresie częściej wyższa była dynamika przyrostu odszkodowań niż składki. Ponadto wyraźnie wyższa była amplituda wahań koniunktury w zakresie pozyskanej składki (71 punktów) niż w wypłaconych odszkodowaniach (54 punkty). Odmienny był także układ faz wzrostu i spadku w składce i odszkodowaniach.

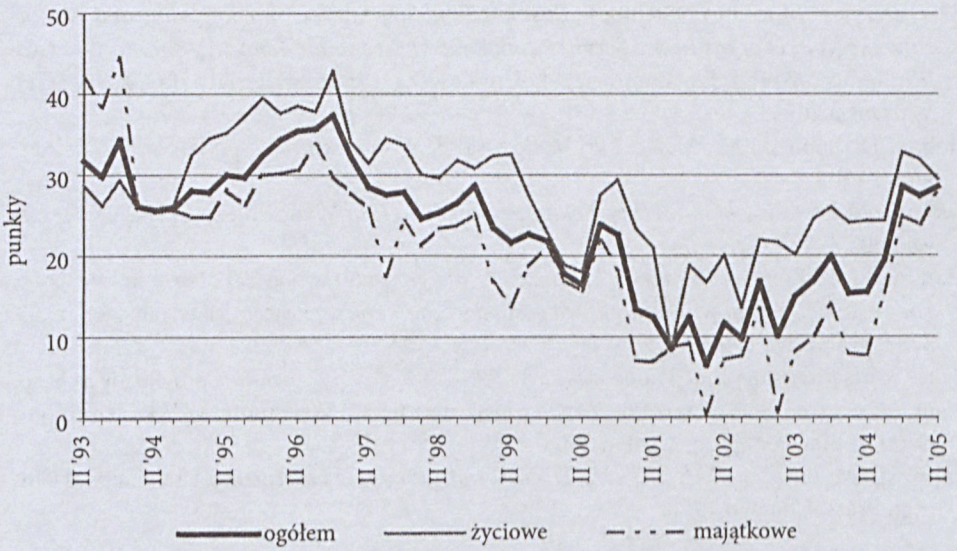
Zróżnicowany był również przebieg cykli koniunktury w ubezpieczeniach życiowych i majątkowych. Zarówno bowiem wartość składki, jak i wartość wypłaconych odszkodowań charakteryzowała się wyższym tempem wzrostu w ubezpieczeniach na życie niż majątkowych. Równocześnie układ faz spadkowych i wzrostowych jest odmienny w obu grupach zakładów ubezpieczeń, występuje bowiem – zwłaszcza w zakresie odszkodowań – pewna przemienność tych faz (gdy w majątku faza wzrostu, wówczas w życiu – spadku itd.).

W całym analizowanym okresie występowało znaczne zróżnicowanie koniunktury między zakładami ubezpieczeń różnej wielkości. W przypadku składki rozziew stanu koniunktury systematycznie powiększał się, następowała poprawa koniunktury w firmach małych, a równocześnie drastycznie się pogorszyła w firmach średnich. Z kolei w zakresie odszkodowań relatywnie najgorsza była koniunktura w firmach małych.

Syntetyczna ocena koniunktury na rynku usług ubezpieczeniowych w Polsce w latach 1993-2005

Syntetyczną ocenę koniunktury na rynku usług ubezpieczeniowym daje Poznański Indeks Koniunktury Ubezpieczeniowej – PIKU. Wskaźnik ten stanowi średnią arytmetyczną ważoną zestawu indeksów indywidualnych i przyjmuje wartości z przedziału od –100 do +100.

W świetle uzyskanych wartości syntetycznego wskaźnika PIKU można stwierdzić, że w ostatnich trzynastu latach tempo wzrostu rynku ubezpieczeniowego było raczej umiarkowane (PIKU od +7 do +37 punktów) i zmienne w czasie. Ogólnie biorąc, w rozwoju tego rynku w Polsce w latach 1993-2005 można wyodrębnić trzy zasadnicze podetapy: pierwszy do końca 1996 roku z rosnącym tempem wzrostu, drugi od początku 1997 roku do I kwartału 2002 roku, z reguły malejącym tempem wzrostu rynku, oraz trzeci od połowy 2002 roku do połowy 2005 roku z silną dynamiką wzrostu.

Wykres 6. Poznański Indeks Koniunktury Ubezpieczeniowej

W całym analizowanym okresie występuje w sektorze ubezpieczeń sześć faz rozwojowych, w tym trzy wzrostowe (od II kwartału 1994 roku do końca 1996 roku, trzy końcowe kwartały 1998 roku oraz od połowy 2002 roku do II kwartału 2005 roku – razem 26 kwartałów) oraz trzy spadkowe (do połowy 1994 roku, rok 1997 i I kwartał 1998 roku oraz od początku 1999 roku do I kwartału 2002 roku – łącz-

nie 23 kwartały). Tempo spadku było jednak większe niż wzrostu, skąd na początku 2005 roku wartość syntetycznego miernika PIKU była o blisko 4 punkty niższa niż 47 kwartałów wcześniej, co świadczy o pogorszeniu się koniunktury w sektorze ubezpieczeniowym. Pogorszenie koniunktury po roku 1996, wyrażające się w spowolnieniu tempa wzrostu, najbardziej widoczne było w zakładach ubezpieczeniowych średnich, a najsłabiej wystąpiło w małych firmach.

Bibliografia

Badania gospodarki polskiej. Stan bieżący i perspektywy rozwoju, red. E. Adamowicz, Prace i Materiały IRG, Zeszyt 72, SGH, Warszawa 2002.

Barczyk R., Kowalczyk Z., *Metody badania koniunktury gospodarczej*, PWN, Warszawa-Poznań 1993.

Bieć M., *Test koniunktury. Metody, techniki, doświadczenia*, Prace i Materiały IRG, z. 48, SGH, Warszawa 1996.

Garczarczyk J., Matusewicz R., Mocek M., *Koniunktura na rynku bankowym i ubezpieczeniowym w Polsce*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Poznaniu, Poznań 2001.

Garczarczyk J., Mocek M., Olejnik I., *Business Tendency Surveys in Diagnosing and Forecasting the Market of Insurance Services in Poland*, w: *Economic Tendency Surveys and Cyclical Indicators*, red. E. Adamowicz, J. Klimkowska, Prace i Materiały IRG, z. 75, SGH, Warszawa 2005.

Hübner D., Lubiński M., Małecki W, Matkowski Z., *Koniunktura gospodarcza*, PWE, Warszawa 1994.

Lubiński M., *Analiza koniunktury i badanie rynków*, Dom Wydawniczy ELIPSA, Warszawa 2002.

Matkowski Z., *Złożone wskaźniki koniunktury dla gospodarki polskiej oparte na wynikach badań ankietowych*, w: *Koniunktura gospodarcza w Polsce*, Prace i Materiały IRG, z. 63, SGH, Warszawa 1999.

Rynek usług finansowych w Polsce w latach 1990-2001. Diagnozowanie i prognozowanie koniunktury, red. J. Garczarczyk, Zeszyty Naukowe nr 37, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Poznaniu, Poznań 2003.

Zarnowitz V., *Business Cycles: Theory, History, Indicators and Forecasting*, University of Chicago Press, Chicago 1992.